

*Яковчук І. В.,**аспірант кафедри криміналістики та судової медицини
Національної академії внутрішніх справ*

СПОСІБ ВЧИНЕННЯ ЗЛОВЖИВАННЯ ВПЛИВОМ

Анотація. У цій статті окреслено, що одним із важливих завдань юридичної науки, є озброєння правоохоронних органів ефективними криміналістичними засобами й методами викорінення кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, в тому числі й зловживанню впливом (стаття 369-2 Кримінального кодексу України). Визначено, що провідну роль у реалізації цього завдання відводять криміналістиці, зокрема її заключному розділу – методиці розслідування кримінальних правопорушень.

Зазначено, що розслідування кримінальних правопорушень – це специфічна пізнавальна й організаційно-тактична діяльність, сутність якої обумовлена особливостями формування доказової інформації і встановленим законом порядком її одержання. З позицій криміналістики це мабуть, найбільш складний та своєрідний вид діяльності у структурі боротьби із кримінальною протиправністю.

Крім того, у статті резюмовано, що в комплексній криміналістичній методиці розслідування зловживання впливом виокремлено елементи: 1) криміналістичну характеристику; 2) типові слідчі ситуації й алгоритми їх розв'язання; 3) особливості організації й тактики проведення комплексу слідчих (розшукових) дій; 4) використання спеціальних знань під час призначення та проведення окремих видів судових експертиз.

Без сумніву, з наведеного переліку найбільш значущим та наповненим інформаційним змістом є криміналістична характеристика, яку, до речі, переважає більшість науковців, зокрема, В. П. Бахін, О. М. Колесніченко, М. В. Салтєвський, вважають основою для побудови окремих методів розслідування кримінальних правопорушень.

Структура криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень передбачає наявність певних елементів. Основними елементами криміналістичної характеристики є сукупності ознак, що визначають: 1) спосіб вчинення кримінального правопорушення; 2) місце та обстановку; 3) час учинення кримінального правопорушення; 4) знаряддя і засоби; 5) предмет посягання; 6) особу потерпілого (жертви); 7) особу злочинця; 8) типові сліди кримінального правопорушення. Не всі перелічені елементи працюють однаково в різних видах кримінальних правопорушень. Одні з них набувають першорядного значення, інші, навпаки, відходять на другий план, або навіть відсутні.

У цій статті розкривається зміст такого елементу криміналістичної характеристики зловживання впливом як спосіб вчинення кримінального правопорушення. Спосіб учинення кримінального правопорушення характеризує діяльність особи злочинця до, під час та після вчинення кримінального правопорушення. Спосіб вчинення кримінального правопорушення в структурі будь-якої криміналістичної характеристики посідає особливе місце. Не є виключенням і розслідування зловживання впливом, оскільки, багатоманітність способів вчинення цього кримінального правопорушення дає можливість виокремити

певні кореляційні зв'язки між ним та іншими елементами криміналістичної характеристики: особою злочинця, слідовою картиною, обстановкою вчинення, тощо.

Ключові слова: методика, криміналістична характеристика, зловживання впливом, спосіб вчинення, розслідування.

Постановка проблеми: Практична діяльність органів досудового розслідування відчуває нагальну потребу в сучасній методиці розслідування зловживання впливом, оскільки відсутність систематизованих відомостей, особливо за сучасних умов боротьби з корупцією, значно знижує ефективність правоохоронної діяльності. Визначення та виокремлення способів вчинення зловживання впливом, дозволить покрити нагальну потребу в оптимізації досудового розслідування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання сутності криміналістичної характеристики різних категорій кримінальних правопорушень розглядали Ю. П. Аленін, Л. Я. Драпкін, І. Ф. Герасимов, О. Я. Баєв, В. Д. Басай, В. П. Бахін, В. Д. Берназ, Р. С. Белкін, Т. В. Варфоломеєва, І. О. Возгрін, В. І. Шиканов, А. Ф. Волобуєв, В. К. Гавло, В. І. Галаган, В. Г. Гончаренко, В. А. Журавель, А. В. Іщенко, О. А. Кириченко, Н. І. Клименко, І. М. Артамонов, О. О. Ейсман, О. Н. Колесніченко, В. П. Колмаков, В. О. Коновалова, В. С. Кузьмічов, В. К. Лисиченко, В. Г. Лукашевич, В. Т. Маляренко, Г. А. Матусовський, В. О. Образцов, М. В. Салтєвський, В. В. Тіщенко, С. С. Чернявський, В. Ю. Шепітько та інші. Водночас, на сьогодні відсутня криміналістична характеристика зловживання впливом, отже не розкритим залишається й питання способів вчинення кримінального правопорушення вказаної категорії злочину.

Метою статті є дослідження способів вчинення кримінального правопорушення.

Виклад основного матеріалу. У сімдесятих роках ХХ століття почалися дослідження цієї важливої криміналістичної категорії з позицій системно-структурного та системно-функціонального підходів та розробка на основі отриманих результатів наукового поняття, яке повинно відповідати головним криміналістичним завданням [1, с. 6].

Спосіб вчинення кримінального правопорушення в структурі будь-якої криміналістичної характеристики посідає особливе місце. Не є виключенням і розслідування зловживання впливом, оскільки, багатоманітність способів вчинення цього кримінального правопорушення дає можливість виокремити певні кореляційні зв'язки між ним та іншими елементами криміналістичної характеристики: особою злочинця, слідовою картиною, обстановкою вчинення тощо. Крім цього, важливість дослідження способу вчинення обумовлена ще рядом обставин, зокрема: а) спосіб вчинення кримінального правопорушення входить до числа обставин, що підлягають доказуванню (ч. 1

ст. 91 КПК України) у будь-якому кримінальному провадженні [2]; б) вивчення способів підготовки до вчинення зловживання впливом, мають істотне запобіжне значення, оскільки їх узагальнення та аналіз дозволяють виявляти обставини, що сприяють вчиненню цього кримінального правопорушення.

Способи вчинення зловживання впливом різноманітні і охоплюють широкий спектр передусім активних (аналіз судових рішень у кримінальних провадженнях досліджуваної категорії кримінальних правопорушень періоду 2017-2021 років показало, що в 100 % цих протиправних діянь були активними діями), завідомо протиправних дій, що порушують обов'язкові до виконання правові норми, правила, інструкції, положення, тощо.

Насамперед, необхідно звернути увагу, що зміст поняття «вплив» законодавець жодним чином не обмежує лише «впливом з використанням влади або службового становища», який є лише одним із способів вчинення цього кримінального правопорушення. Такий вплив полягає в тому, що службова особа завдяки своєму становищу вживає заходів до вчинення дій іншими особами (непідпорядкованими їй і які не перебувають у службовій залежності від неї), де використовує службовий авторитет, свої зв'язки зі службовими особами, інші можливості, обумовлені займаною посадою [3].

Найбільш поширеними способами готування до зловживання впливом є такі: 1) обрання сфери суспільних відносин, відносно яких особа може вплинути на службову особу уповноважену використовувати надану їй владу чи службове становище, або конкретного юридичного факту, у зв'язку з яким виникають передумови до вчинення кримінального правопорушення; 2) підбирання особи для одержання від неї неправомірної вигоди, з'ясування даних про її особу, зв'язки, знайомства, матеріальний стан; 3) вчинення конкретних дій, із використанням наданої влади, службового становища, використанням будь-яких інших зв'язків, з метою створення реальних негативних наслідків для того, щоб примусити особу погодитися надати неправомірну вигоду; 4) імітація несприятливих наслідків у разі, якщо особа відмовляється надати неправомірну вигоду; 5) обрання та неухильне додержання способів конспірації: із виключенням при спілкуванні з потерпілим будь-якого згадування про грошові кошти, шляхом заміни їх зашифрованими словами або словосполученнями, тощо; 6) ведення переговорів з особою, яка надає неправомірну вигоду, про розмір, форму, місце передавання предмета кримінального правопорушення та про інші значимі умови; 7) узгодження місця й часу одержання неправомірної вигоди, вивчення місцевості, вибір точки попереднього спостереження, шляхів укриття на випадок затримання або можливості позбутися чи знищити предмет кримінального правопорушення; 8) забезпечення алібі в разі затримання на місці вчинення кримінального правопорушення, у тому числі боргові розписки або інші подібні документи; 9) підготування транспортних засобів для швидкого зникнення з грошима або іншими цінностями; 10) підбір посередників серед колег, родичів і знайомих з інформуванням або без надання їм інформації про заплановане одержання неправомірної вигоди тощо; 11) ведення необхідних переговорів з особою по відношенню до якої необхідно здійснити вплив щодо прийняття останньою відповідного рішення.

Щодо способів вчинення зловживання впливом, то слід вказати, що досить часто вони є замаскованими та технологічними. З об'єктивної сторони зловживання впливом полягає у:

діях відносно особи, яка пропонує чи обіцяє (погоджується) за неправомірну вигоду або за надання такої вигоди третій особі вплинути на прийняття рішення особою, уповноваженою на виконання функцій держави, а саме у: а) пропозиції неправомірної вигоди; б) обіцянці такої вигоди; в) наданні останньої (ч. 1 ст. 369-2 КК України);

Типовим прикладом є вирок Баштанського районного суду Миколаївської області від 10 січня 2022 року відповідно до якого: *в період часу з 01.10.2021 року по 20.10.2021 року у невідомому місці у ОСОБА_1 виник злочинний умисел, спрямований на здійснення пропозиції надання неправомірної вигоди у сумі 15000 грн. начальнику Баштанського РВП ГУНП в Миколаївській області ОСОБА_2, за вплив останнім на прийняття рішень підлеглими поліцейськими СРПП Баштанського РВП ГУНП в Миколаївській області, а саме невжиття заходів реагування щодо незаконного видобутку ОСОБА_1 корисних копалин та незупинки робіт по видобутку та транспортуванню видобутого піску.*

Для цього ОСОБА_1 20.10.2021 року о 15:20 год., перебуваючи на особистому прийомі ОСОБА_2, зустрівся з останнім у кімнаті прийому громадян адміністративної будівлі Баштанського РВП ГУНП в Миколаївській області за адресою: м. Баштанка, вул. Семена Бойченка, 5, де реалізував свій злочинний умисел, направлений на вчинення пропозиції надання неправомірної вигоди у сумі 15000 грн ОСОБА_2 за вплив останнім на прийняття рішень підлеглими поліцейськими СРПП Баштанського РВП ГУНП в Миколаївській області щодо невжиття заходів реагування щодо незаконного видобутку ОСОБА_1 корисних копалин та незупинки робіт по видобутку та транспортуванню видобутого піску.

ОСОБА_2 розуміючи, що ОСОБА_1 вчиняє дії, направлені на надання йому неправомірної вигоди за вплив на прийняття рішень підлеглими працівниками СРПП Баштанського РВП ГУНП в Миколаївській області, щодо невжиття заходів реагування щодо незаконного видобутку ОСОБА_1 корисних копалин та незупинки робіт по видобутку та транспортуванню видобутого піску, чим вчиняє злочин, дотримуючись принципів чесного, неупередженого і гідного виконання своїх обов'язків поліцейського, повазі до честі і гідності поліцейського, з метою викриття злочинних намірів та притягнення до кримінальної відповідальності ОСОБА_1 20.10.2021 звернувся із відповідною заявою до правоохоронних органів.

У подальшому ОСОБА_1, продовжуючи реалізовувати свій злочинний умисел, 03.11.2021 року приблизно о 14:00 год., перебуваючи в приміщенні Баштанського РВП ГУНП в Миколаївській області за адресою: м. Баштанка, вул. Семена Бойченка, 5, зайшов до кабінету ОСОБА_2 та особисто, в усній формі, звернувся до останнього та надав йому неправомірну вигоду в сумі 15000 гривень за вчинення впливу ОСОБА_2 на прийняття рішень підлеглими працівниками СРПП Баштанського РВП ГУНП в Миколаївській області щодо невжиття заходів реагування щодо незаконного видобутку ОСОБА_1 корисних копалин та незупинки робіт по видобутку та транспортуванню видобутого піску.

Після зустрічі ОСОБА_2 та ОСОБА_1 та фактичної передачі неправомірної вигоди, останній був затриманий співробітниками правоохоронних органів. Таким чином, ОСОБА_1 вчинив кримінальне правопорушення, передбачене ч.1 ст. 369-2 КК України – пропозиція та надання неправомірної вигоди

особі, яка обіцяє (погоджується) за таку вигоду вплинути на прийняття рішення особою, уповноваженою на виконання функцій держави [4].

діях особи за вплив на прийняття рішення особою, уповноваженою на виконання функцій держави: а) прийнятті нею пропозиції неправомірної вигоди; б) прийнятті обіцянки такої вигоди; в) одержанні останньої для себе чи третьої особи; г) пропозиції здійснити вплив за надання зазначеної вигоди; ґ) обіцянці здійснити такий вплив (ч. 2 ст. 369-2 КК України);

Типовим прикладом є вирок Вінницького міського суду Вінницької області від 24 грудня 2021 року: ОСОБА_1 відповідно до наказу заступника директора Департаменту агропромислового розвитку, екології та природних ресурсів Вінницької обласної державної адміністрації ОСОБА_2 № 148-ос від 02.10.2020 призначений з 02.10.2020 в порядку переведення на посаду начальника управління дозвільної діяльності та оцінки впливу на довкілля Департаменту агропромислового розвитку, екології та природних ресурсів Вінницької обласної державної адміністрації.

Таким чином, ОСОБА_1, обіймаючи вищезазначену посаду, будучи службовою особою, яка відповідно до ч. 2 примітки ст. 368 КК України займає відповідальне становище, якому присвоєно 5 ранг державного службовця (категорія «Б»), наділеною організаційно-розпорядчими функціями, будучи згідно з п.п. «в», «и» п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції» суб'єктом відповідальності за вчинення корупційних правопорушень, порушуючи обмеження щодо використання службового становища, встановлені ст. 22 Закону України «Про запобігання корупції», всупереч інтересам служби, діючи умисно, з метою власного збагачення, прийняв пропозицію та в подальшому одержав неправомірну вигоду для себе за вплив на прийняття рішення особою, уповноваженою на виконання функцій держави.

Так, 28.09.2020 у нествановленій досудовим розслідуванням час представник за довіреністю ФОП ОСОБА_3 – ОСОБА_4 прибув до приміщення Департаменту агропромислового розвитку, екології та природних ресурсів Вінницької обласної державної адміністрації, що розташоване за адресою: м. Вінниця, вул. Соборна, 15-А, де звернувся до начальника управління дозвільної діяльності та оцінки впливу на довкілля Департаменту агропромислового розвитку, екології та природних ресурсів Вінницької обласної державної адміністрації ОСОБА_1 з метою з'ясування обставин видачі дозволу на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами ФОП ОСОБА_3.

Під час розмови ОСОБА_1, який є службовою особою, що займає відповідальне становище, умисно, з корисливих мотивів, прийняв пропозицію від ОСОБА_4 щодо одержання неправомірної вигоди за вплив на прийняття рішення особою, уповноваженою на виконання функцій держави, тобто заступником директора Департаменту агропромислового розвитку, екології та природних ресурсів Вінницької обласної державної адміністрації ОСОБА_2 про видачу дозволу на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами ФОП ОСОБА_3, шляхом надання вказівок працівникам очолюваного ним управління дозвільної діяльності та оцінки впливу на довкілля Департаменту агропромислового розвитку, екології та природних ресурсів Вінницької обласної держав-

ної адміністрації про підготовку погоджувальних документів необхідних для видачу такого дозволу.

У подальшому, 24.12.2020 о 12:00 год. ОСОБА_1, перебуваючи у приміщенні службового кабінету № 303 Департаменту агропромислового розвитку, екології та природних ресурсів Вінницької обласної державної адміністрації, що розташоване за адресою: м. Вінниця, вул. Соборна, 15-А, одержав для себе неправомірну вигоду від ОСОБА_4 за вплив на працівників очолюваного ним управління дозвільної діяльності та оцінки впливу на довкілля Департаменту агропромислового розвитку, екології та природних ресурсів Вінницької обласної державної адміністрації при підготовці погоджувальних документів та на заступника директора Департаменту агропромислового розвитку, екології та природних ресурсів Вінницької обласної державної адміністрації ОСОБА_2 про прийняття рішення про видачу дозволу на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами ФОП ОСОБА_3 в розмірі 2 000 доларів США.

Допитаний у ході судового провадження обвинувачений ОСОБА_1, вину в інкримінованому йому злочині визнав повністю за викладених у обвинувальному акті обставинах та суду надав наступні показання. Так, ОСОБА_1 займаючи посаду начальника управління дозвільної діяльності та оцінки впливу на довкілля Департаменту агропромислового розвитку, екології та природних ресурсів Вінницької обласної державної адміністрації 24.12.2020 близько 12:00 год. перебуваючи у своєму службовому кабінеті отримав неправомірну вигоду у сумі 2 000 доларів США від ОСОБА_4 за вплив на працівників очолюваного ним управління дозвільної діяльності та оцінки впливу на довкілля Департаменту агропромислового розвитку, екології та природних ресурсів Вінницької обласної державної адміністрації при підготовці погоджувальних документів та на заступника директора Департаменту агропромислового розвитку, екології та природних ресурсів Вінницької обласної державної адміністрації ОСОБА_2 при прийнятті рішення про видачу дозволу на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами.

Вказаними грошовими коштами ОСОБА_1 розпорядитись не зміг, оскільки вони були вилучені працівниками поліції. Крім того ОСОБА_1 зазначив, що про вчинене він щиро шкодує, належні висновки для себе зробив, в подальшому такого вчиняти не буде та просив суд його суворо не карати.

Аналізуючи та оцінюючи обставини справи в їх сукупності, суд вважає, що стороною обвинувачення доведено поза розумним сумнівом винуватість ОСОБА_1 у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 369-2 КК України, а тому його дії слід кваліфікувати за ч. 2 ст. 369-2 КК України, одержання неправомірної вигоди для себе за вплив на прийняття рішення особою, уповноваженою на виконання функцій держави.

Враховуючи всі обставини справи в їх сукупності, тяжкість вчиненого злочину, особу обвинуваченого ОСОБА_1, а саме те, що останній раніше не судимий, за місцем проживання та роботи характеризується позитивно, ставлення до вчиненого, поведінку у ході судового провадження, а тому суд переконаний, що саме покарання у виді штрафу призначене ОСОБА_1 буде необхідним та достатнім і досягне мети не лише кари ОСОБА_1 за вчинене, а й буде слугувати для його виправлення та запобігання вчинення нових злочинів як обвинуваченим, так і іншими особами [5].

діях особи, поєднаних з вимаганням неправомірної вигоди за вплив на прийняття рішення особою, уповноваженою на виконання функцій держави: а) прийнятті нею пропозиції неправомірної вигоди; б) прийнятті обіцянки такої вигоди; в) одержанні останньої для себе чи третьої особи (ч. 3 ст. 369-2 КК України) [6, с. 910].

Типовим прикладом є судове рішення Городоцького районного суду Хмельницької області від 22 листопада 2021 року, згідно якого: *ОСОБА_1 обвинувачується органами досудового розслідування у вчиненні злочину, передбаченому ч.3 ст.369-2 КК України, а саме у тому, що він, будучи секретарем Кам'янець-Подільського міськрайонного суду Хмельницької області, діючи у порушення вимог ст. ст. 19, 68 Конституції України, ст. 8 Закону України «Про державну службу», посадової інструкції секретаря Кам'янець-Подільського міськрайонного суду Хмельницької області, затвердженої 30.12.2016 керівником апарату вказаного суду ОСОБА_2, усвідомлюючи протиправний характер своїх дій, передбачаючи настання суспільно-небезпечних наслідків та бажаючи їх настання, тобто діючи із прямим умислом, із корисливих мотивів та з метою особистого незаконного збагачення, у період з 28.03.2018 по 30.03.2018 вимагав у ОСОБА_3 неправомірну вигоду у сумі 1000 доларів США, та 30.03.2018 близько 15.46 год., перебуваючи в салоні власного транспортного засобу – автомобіля марки «Шкода Октавія» р.н.з. НОМЕР_1 на території місця для паркування автомобілів біля Кам'янець-Подільської Центральної районної лікарні, що за адресою: Хмельницька обл., Кам'янець-Подільський р-н, с. Мукша Китайгородська, вул. Матросова, 30, одержав для себе від ОСОБА_3 указану неправомірну вигоду – грошові кошти в сумі 1000 доларів США, що згідно офіційного курсу НБУ станом на 30.03.2018 становило 26543,49 грн., за вплив на прийняття рішення особою, уповноваженою на виконання функцій держави, а саме: суддею Кам'янець-Подільського міськрайонного суду Хмельницької області ОСОБА_4,- задля постановлення ним судового рішення про призначення ОСОБА_3 найм'якішого покарання за результатами розгляду адміністративної справи № 676/1940/18 відносно останнього про адміністративне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 44 КУпАП. Таким чином, ОСОБА_1 обвинувачується у тому, що він своїми вищеписаними діями, які виразились в одержанні неправомірної вигоди для себе за вплив на прийняття рішення особою, уповноваженою на виконання функцій держави, поєднаному з вимаганням такої вигоди, вчинив кримінальне правопорушення, передбачене ч. 3 ст. 369-2 КК України [7].*

У цьому контексті, необхідно зауважити, що у ч. 3 ст. 369-2 КК України як спосіб одержання неправомірної вигоди передбачено її вимагання, загальні ознаки якого визначені в диспозиції ч. 1 ст. 189 КК України. Вимагання неправомірної вигоди, вчинене за наявності ознак, передбачених ч. 1 і 2 ст. 189 КК України, повністю охоплюється ч. 3 ст. 369-2 КК України, а якщо в діях вимагателя є ознаки кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 або ч. 4 ст. 189 цього Кодексу, вчинене кваліфікується за сукупністю кримінальних правопорушень – за ч. 3 або ч. 4 ст. 189 та ч. 3 ст. 369-2 КК України. Якщо в результаті вимагання неправомірну вигоду не було одержано з причин, що не залежали від волі вимагателя, вчинене кваліфікується як замах на кримінальне правопорушення передбачене ч. 3 ст. 369-2 КК України [8, с. 911].

З криміналістичної точки зору способи вчинення зловживання впливом можна додатково поділити на такі підвиди: 1) з попереднім підготуванням або без нього; 2) з учиненням інших кримінальних правопорушень (фальсифікація доказів, незаконне затримання тощо) або без цього; 3) шляхом одержання грошей та інших матеріальних цінностей, оцінюваних у вартісному вигляді, або ж лише шляхом прийняття пропозиції чи обіцянки на їх отримання; 4) частково з використанням власних службових повноважень, або ж опосередкованого сприяння внаслідок свого службового становища; 5) за допомогою посередників чи без них; 6) з вимаганням та без нього; 7) шляхом одержання коштів з використанням безготівкових платіжних систем, зокрема, з використанням віртуального банкінгу.

Варто додати, що як показує практика досудового розслідування, дії в інтересах того, хто пропонує, обіцяє чи надає неправомірну вигоду за зловживання впливом можуть бути різними. Поряд із «традиційними», наприклад, протиправний вплив на службову особу щодо видачі останньою певних дозволів, прийняття процесуальних рішень у кримінальному провадженні, виділення земельних ділянок, прийняття на роботу тощо, на сьогодні набувають популярності більш витончені їх форми, а саме:

- зловживання впливом щодо передавання за заниженими цінами державної власності підприємницьким структурам безпосередньо, без проведення аукціонів;
- зловживання впливом щодо укладення збиткових для держави комерційних угод про передавання в оренду будинків та інших об'єктів;
- зловживання впливом щодо видавання банківських кредитів і позичок без одержання зобов'язань щодо їх повернення;
- зловживання впливом щодо сприяння в створенні фіктивних підприємств без їх юридичного оформлення та реєстрації у відповідних органах;
- зловживання впливом щодо фальсифікації матеріалів документальної ревізії, аудиторської перевірки, відомостей про оподатковувани грошові кошти, податкових декларацій тощо.

Висновки. Таким чином, дослідження теоретичної складової та аналіз практичної діяльності правоохоронних органів дає змогу дійти висновку про те, що існує певний перелік способів учинення зловживання впливом, що в сукупності становить слідчо-судову практику, результати якої дають матеріал для подальшого наукового аналізу та узагальнення основних способів та інших обставин вчинення цього кримінального правопорушення, для запобігання та ефективного їх розслідування у майбутньому.

Література:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012, із змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>;
2. Постанова об'єднаної палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 29 берез. 2021 р. у справі № 554/5090/16-к. Судова влада України. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96074938>.
3. Вирок Баштанського районного суду Миколаївської області від 10 січ. 2022 р. у справі № 1-кп/468/12/22. Судова влада України. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102469356>
4. Вирок Вінницького міського суду Вінницької області від 24 груд. 2021 р. у справі № 1-кп/127/639/21. Судова влада України. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102191219>

5. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за заг. ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернея. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 1104 с.
6. Вирок Городоцького районного суду Хмельницької області від 22 листопада 2021 р. у справі № 1-кп/672/3/21. *Судова влада України*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101274532>
7. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за заг. ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернея. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 1104 с.

Yakovchuk I. Modus operandi of influence peddling

Summary. The article outlines that one of the important tasks of legal science is to equip law enforcement agencies with effective forensic means and methods for eradicating criminal offences committed on duty and in professional activities, including influence peddling (Article 369-2 of the Criminal Code of Ukraine). The leading role in implementing this task is found to be assigned to forensics, in particular, its final section – the methodology of investigating criminal offences.

As noted, investigation of criminal offences is a distinctive cognitive, organisational and tactical activity, with its essence determined by the specifics of forming evidential information and the procedure for obtaining it established by law. From the standpoint of forensics, this is perhaps the most complex and peculiar type of activity in the structure of combating criminal unlawfulness.

Furthermore, the article summarises that the comprehensive forensic methodology for investigating influence peddling includes the following elements: 1) forensic profile, 2) typical investigative situations and algorithms for their resolution, 3) features of how to arrange and conduct a set of investigative (detective) actions, 4) use of special knowledge in the course

of appointment and conduct of certain types of forensic examinations.

Undoubtedly, the most significant and informative of the above list is the forensic profile, which, by the way, is perceived by the vast majority of scholars, in particular, V.P. Bakhin, O.M. Kolesnichenko, M.V. Saltevsnyi, as the foundation for building certain methods of criminal investigation.

The structure of the forensic profile in criminal offences involves certain elements. The core elements of the forensic profile are a set of features identifying: 1) the modus operandi of a criminal offence, 2) the place and setting, 3) the time of the criminal offence, 4) the tools and means, 5) the object of the offence, 6) the identity of the victim, 7) the identity of the perpetrator, 8) typical traces of the criminal offence. Not all of these elements function equally in different types of criminal offences. Some of them are of paramount importance, while others, on the contrary, are relegated to the background or even absent.

This article reveals the essence of such an element of the forensic profile for influence peddling as the modus operandi of a criminal offence. The modus operandi of a criminal offence typifies the activities of the perpetrator before, during and after the commission of a criminal offence. The modus operandi of a criminal offence plays a special role in the structure of any forensic profile. Investigating the influence peddling is no exception, since multiple modi operandi of this criminal offence makes it possible to identify certain correlations between it and other elements of the forensic profile: the identity of the perpetrator, the trace pattern, the environment, etc.

Key words: methodology, forensic characteristics, abuse of influence, method of commission, investigation.